

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THUẬN

**XÂY DỰNG HỆ THỐNG ĐỀ KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ
MÔN ĐỊA LÝ LỚP 12 THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN
NĂNG LỰC HỌC SINH Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC
PHỔ THÔNG MIỀN NÚI PHÍA BẮC**

**Chuyên ngành: Lí luận và phương pháp dạy học Địa lí
Mã số: 60.14.10**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS. ĐỖ VŨ SƠN

Thái Nguyên, năm 2014

LỜI CAM ĐOAN

Đề tài “**Xây dựng hệ thống đề kiểm tra, đánh giá môn Địa lí lớp 12 theo hướng phát triển năng lực học sinh ở trường Trung học phổ thông miền núi phía Bắc**”. Là công trình nghiên cứu của riêng tôi, chưa được công bố cho học vị nào. Mọi tài liệu hay ý kiến của người khác đều được ghi chú ở phần tài liệu tham khảo.

Thái Nguyên, năm 2014
Người cam đoan

Nguyễn Thị Thuận

Xác nhận
Ban chủ nhiệm khoa Địa lí

Xác nhận
Giáo viên hướng dẫn

LỜI CẢM ƠN

Tác giả luận văn bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc tới người hướng dẫn khoa học TS. Đỗ Vũ Sơn đã tận tình chỉ bảo và giúp đỡ trong suốt thời gian qua để tác giả hoàn thành luận văn.

Tác giả xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trong khoa Địa lí – Trường Đại học sư phạm Thái Nguyên, thư viện trường Đại học sư phạm Thái Nguyên, các giáo viên Lâm Thị Thảo, Lê Thị Hồng Xuân, Đặng Thu Thúy, Trần Thị Hồng Nhung.... đã góp phần giúp tác giả hoàn thành luận văn.

Tác giả xin cảm ơn các đồng nghiệp, bạn bè đã quan tâm, động viên và giúp đỡ tác giả trong quá trình hoàn thành luận văn này./.

Thái Nguyên, năm 2014

Tác giả

Nguyễn Thị Thuận

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu, các chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình.....	vi
MỞ ĐẦU	1
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU	9
1.1. Tổng quan về kiểm tra, đánh giá.....	9
1.1.1. Khái niệm cơ bản về kiểm tra, đánh giá.....	9
1.1.2. Các phương pháp kiểm tra, đánh giá.....	15
1.1.3. Vai trò của kiểm tra, đánh giá trong dạy học và môi trường kinh tế - xã hội [2].....	25
1.2. Lí thuyết Bloom.....	28
1.2.1. Những nội dung cơ bản trong lí thuyết Bloom.....	28
1.2.2. Ứng dụng lí thuyết Bloom trong kiểm tra, đánh giá quá trình dạy học ở Việt Nam.....	30
1.3. Đổi mới trong kiểm tra, đánh giá.....	33
1.3.1. Mục tiêu đổi mới kiểm tra, đánh giá.....	33
1.3.4. Đổi mới bằng kiểm tra, đánh giá theo quá trình.....	36
1.4. Kiểm tra, đánh giá trong dạy học môn Địa lí.....	37
1.4.1. Những nguyên tắc cơ bản.....	37
1.4.2. Các nội dung cần thực hiện trong quá trình kiểm tra, đánh giá.....	40
1.4.3. Quá trình kiểm tra, đánh giá trong dạy học Địa lí.....	41
1.5. Đặc điểm tâm lí, trình độ nhận thức của HS lớp 12 trung học phổ thông miền núi phía Bắc.....	43
1.6. Thực trạng việc KT-ĐG trong một số trường PTTH miền núi.....	44

TIÊU KẾT CHƯƠNG 1	47
Chương 2. XÂY DỰNG ĐỀ KIỂM TRA MÔN ĐỊA LÍ LỚP 12 CHO HỌC SINH MIỀN NÚI	48
2.1. Đặc điểm chương trình sách giáo khoa Địa lí lớp 12	48
2.1.1. Về mục tiêu giáo dục	48
2.1.2. Về cấu trúc chương trình	49
2.2. Các vấn đề chung trong biên soạn đề kiểm tra Địa lí.....	50
2.2.1. Mục đích của đề kiểm tra Địa lí	50
2.2.2. Yêu cầu của đề kiểm tra Địa lí	51
2.2.3. Các tiêu chí biên soạn đề kiểm tra môn Địa lí cho học sinh miền núi.....	51
2.2.4. Tiến trình thi, kiểm tra môn Địa lí lớp 12	52
2.2.5. Kỹ thuật biên soạn đề kiểm tra Địa lí.....	54
2.3. Xây dựng một số đề kiểm tra Địa lí 12 tiêu biểu	62
2.3.1. Xây dựng đề kiểm tra 15 phút Địa lí 12	62
2.3.2. Xây dựng đề kiểm tra 1 tiết, học kì II, Địa lí 12 (Chương trình chuẩn)..	67
2.3.3. Xây dựng đề kiểm tra học kì I, Địa lí 12 (Chương trình chuẩn)	72
TIÊU KẾT CHƯƠNG 2	78
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	79
3.1. Mục đích thực nghiệm.....	79
3.2. Nguyên tắc thực nghiệm.....	79
3.3. Nhiệm vụ thực nghiệm	80
3.4. Tổ chức thực nghiệm.....	80
3.4.1. Thời gian thực nghiệm.....	80
3.4.2. Chọn trường thực nghiệm.....	80
3.4.3. Chuẩn bị thực nghiệm.....	81
3.5. Nội dung thực nghiệm	81
3.6. Đánh giá kết quả thực nghiệm.....	81
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3	86
PHẦN KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	87
TÀI LIỆU THAM KHẢO	89

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Viết tắt	Nội dung
BCHTW	Ban chấp hành Trung ương
GD-ĐT	Giáo dục –Đào tạo
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
KT-ĐG	Kiểm tra, đánh giá
SGK	Sách giáo khoa
SLTK	Số liệu thống kê
THPT	Trung học phổ thông
TNKQ	Trắc nghiệm khách quan
TN	Trắc nghiệm

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 1.1 . So sánh phương pháp TN tự luận và TN khách quan.....	24
Bảng 1.2. So sánh quan điểm đánh giá truyền thống và phát triển năng lực	35
Bảng 1.3. So sánh KT-ĐG quá trình và KT-ĐG tổng kết.....	36
Bảng 1.4. Thống kê GV dạy học bộ môn Địa lí.....	45
Bảng 2.1. RUBRIC đề kiểm tra môn Địa lí.....	61
Bảng 2.2. Ma trận đề kiểm tra 15 phút, Địa lí lớp 12.....	63
Bảng 2.3. Ma trận đề kiểm tra 1 tiết, học kì II,Địa lí 12	68
Bảng 2.4. Giá trị sản xuất nông nghiệp (giá thực tế) phân theo ngành năm 1999 và năm 2008.....	69
Bảng 2.5. Biểu điểm đề kiểm tra 1 tiết học kì II, môn Địa lí lớp 12.....	70
Bảng 2.6. Ma trận đề kiểm tra học kỳ I	73
Bảng 2.8. Biểu điểm đề kiểm tra học kì I, môn Địa lí lớp 12	75
Bảng 3.1. Tên trường và các giáo viên tham gia thực nghiệm.....	80
Bảng 3.2 . Kết quả bài kiểm tra học kì I.....	82
Bảng 3.3. Thống kê điểm kiểm tra học kì I lớp thực nghiệm và lớp đối chứng thông qua xử lí kết quả của bảng 3.2.....	82
Bảng 3.4. Bảng phân phối tần suất kết quả kiểm tra học kì I.....	83
Bảng 3.5. Tổng hợp điểm trung bình học kì I môn Địa lí năm học 2013-2014.....	84

DANH MỤC HÌNH VẼ

Hình 1.1. Các phương pháp TN.....	15
Hình 1.2. Mối quan hệ của các nhân tố trong quá trình dạy học và môi trường kinh tế - xã hội	25
Hình 1.3. Vị trí của KT-ĐG.....	26
Hình 1.4. Các thang bậc theo mức độ nhận thức của Bloom	29
Hình 2.1. Sơ đồ tiến trình thi, kiểm tra.....	52
Hình 3.1. Biểu đồ so sánh kết quả lớp thực nghiệm và lớp đối chứng	83
Hình 3.2. Đồ thị phân phối tần suất kết quả kiểm tra học kì I	84
Hình 3.3. Biểu đồ so sánh kết quả học kì I.....	84

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Chất lượng giáo dục đào tạo là một trong những vấn đề rất được quan tâm ở nước ta hiện nay. Với quan niệm xem đầu tư cho giáo dục là “*đầu tư cho phát triển*”, Đảng, Nhà nước, ngành Giáo dục ngày càng có nhiều Chủ trương, Chính sách cũng như giải pháp để tập trung nâng cao chất lượng giáo dục. Một trong những biện pháp quan trọng đó là đổi mới phương pháp dạy, học, trong đó có đổi mới quá trình *kiểm tra, đánh giá* (KT-ĐG) kết quả dạy học.

Bên cạnh đó, giáo dục còn được đổi mới do nhu cầu của sự phát triển xã hội. Xã hội ngày càng phát triển về nhiều mặt, kéo theo nhu cầu cung cấp nguồn nhân lực có chất lượng cao xuất phát từ một nền giáo dục tiên tiến.

Giáo dục ngày nay không chỉ cung cấp kiến thức cho người học một cách thụ động, một chiều mà coi trọng việc giáo dục phương pháp, giáo dục cách tự khám phá tri thức, tự khám phá bản thân trên cơ sở đó làm nền tảng cho việc học tập suốt đời.

Một lý do nữa là do có sự thay đổi về chất của các đối tượng trong giáo dục. Người học ngày nay chủ động, tích cực và hiểu biết nhiều hơn trước sự phát triển nhanh chóng và đa dạng của xã hội. Chính vì điều này đòi hỏi một nền giáo dục đa chiều, đa cấp và chủ động hơn trong công tác giảng dạy.

Đảng, Chính Phủ đã đưa ra nhiều định hướng trong công tác giáo dục hiện nay. Với tinh thần của nghị quyết 2-BCHTW Đảng khóa VIII: “*Đổi mới mạnh mẽ phương pháp giáo dục đào tạo*” thì vấn đề đổi mới và hoàn thiện trong KT-ĐG cần phải được tiến hành một cách đồng bộ để tạo sự chuyển biến về chất lượng.

Trong nhà trường hiện nay, việc dạy học không chỉ chủ yếu là “*dạy cái*

gì” mà còn “*dạy học như thế nào*”. Trước những yêu cầu phát triển của đất nước, ngành Giáo dục của nước ta hiện nay cũng đang bước vào thời kì mới với những thay đổi mang tính chiến lược nhằm cải thiện chất lượng và hiệu quả của giáo dục. Đổi mới phương pháp dạy học là một yêu cầu cấp bách có tính chất đột phá để nâng cao chất lượng dạy học. Đổi mới phương pháp dạy học đòi hỏi phải tiến hành một cách đồng bộ đổi mới từ nội dung chương trình sách giáo khoa, phương pháp dạy học cho đến KT-ĐG kết quả dạy học. Đổi mới trong KT-ĐG mang ý nghĩa rất quan trọng vì KT-ĐG có mối quan hệ mật thiết với các thành tố khác của quá trình dạy học như mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức, phương tiện.

KT-ĐG có vai trò rất to lớn đến việc nâng cao chất lượng đào tạo. Kết quả của KT-ĐG là cơ sở để điều chỉnh hoạt động dạy, hoạt động học và quản lý giáo dục. Nếu KT-ĐG sai dẫn đến nhận định sai về chất lượng đào tạo gây tác hại to lớn trong việc sử dụng nguồn nhân lực. KT-ĐG đúng thực tế, chính xác và khách quan sẽ giúp người học tự tin, hăng say, nâng cao năng lực sáng tạo trong học tập. Chính vì vậy cần phải quan tâm đến vấn đề đổi mới trong KT-ĐG nói chung và KT-ĐG dạy học Địa lí nói riêng.

Với mong muốn góp phần nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả trong KT-ĐG môn Địa lí ở trường phổ thông miền núi, nơi còn nhiều khó khăn và có nhiều tính đặc thù riêng biệt, tác giả lựa chọn nghiên cứu đề tài: **“Xây dựng hệ thống đề kiểm tra, đánh giá môn Địa lí lớp 12 theo hướng phát triển năng lực học sinh (HS) ở trường Trung học phổ thông miền núi phía Bắc”**.

2. Mục tiêu nghiên cứu

Xây dựng hệ thống đề kiểm tra địa lí 12 Trung học phổ thông (THPT) theo hướng dạy học tích cực nhằm hỗ trợ trong quá trình dạy học và đánh giá kết quả học tập phù hợp với HS khu vực miền núi phía Bắc.